

Oznaczenie metali i metaloidów w miodzie i w pszczołach z hodowli miejskiej

Elżbieta Anna Stefaniak¹, Jarosław Ostrowski², Alicja Skiba²,
Urszula Ryszko², Agnieszka Krzyszcak¹,
Emil Zięba¹, Tomasz Gałuszka³

¹ Interdyscyplinarne Centrum Badań Naukowych, Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II, ul. Konstantynów 1J, 20-708 Lublin
² Zakład Analityczny, Instytut Nowych Syntez Chemicznych, Al. Tysiąclecia Państwa Polskiego 13a, 24-110 Puławy
³ Wydział Prawa, Prawa Kanonicznego i Administracji, Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II, Al. Racławickie 14, 20-950 Lublin

Hodowla pszczół w mieście zyskuje na popularności, chociaż nadal wzbudza wiele zastrzeżeń, ze względu na zanieczyszczenie środowiska, szczególnie powietrza. Niemniej jednak, hodowle pszczół w miastach upowszechniają się, o czym świadczy niewielka pasieka (trzy ule) na dachu jednego z budynków KUL w centrum Lublina. Została założona latem 2016 r., a pierwsze miodobranie odbyło się 20.07.2016 r. Miód poddano analizie na zawartość metali, w tym także tych szkodliwych dla zdrowia. Analizy wykonano w Instytucie Nowych Syntez Chemicznych w Puławach.

Otrzymana próbka miodu (ok. 1 kg) była mieszaniną miodu pozyskanego z trzech uli. Mineralizację próbek przeprowadzono w zamkniętym systemie mikrofalowym MARS. Do teflonowych naczyń mineralizatora HP500 Plus odważono po 0,5 g próbki w trzech powtórzeniach i dodano 10 ml 65% HNO₃. Większość oznaczeń była wykonana za pomocą techniki ICP-OES poza ołowiem i arsenem (ET–AAS) oraz rtęcią (CV–AAS).

Tabela 1. Zawartości wybranych pierwiastków w miodzie.

PIERWIASTEK	Ca	Mg	Na	K	Fe	Zn	Mn	Cu	Co	Mo	B	Al	Cr	Ni	Cd	Pb	As	Hg
ZAWARTOŚĆ [mg/kg]	91,5	17,9	5,29	2120	< 4,0	< 0,3	0,6	< 0,1	< 0,2	< 0,1	1,75	6,9	< 0,1	< 0,3	< 0,07	< 0,10	< 0,20	< 0,002

Przeprowadzono badania szczątków martwych pszczół pozyskanych podczas czyszczenia dennic w lutym 2017 r. Materiał z trzech uli (m_I = 100,3 g, m_{II} = 122,6 g, m_{III} = 127,3 g) podzielono na trzy części – dwie przeznaczono do określenia zawartości wybranych pierwiastków w roztworach uzyskanych po mineralizacji, pozostałe szczątki analizowano za pomocą mikroskopu optycznego (OLYMPUS S2X10) i SEM/EDX (Zeiss ULTRA PLUS). Obserwacje i analizy mikroskopowe przeprowadzono w ICBN KUL .

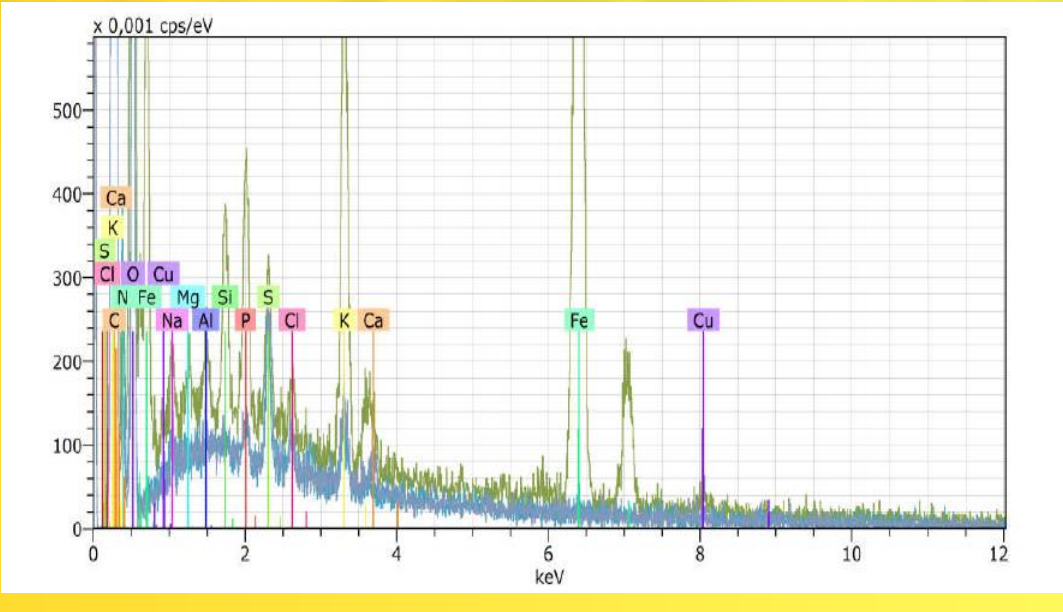
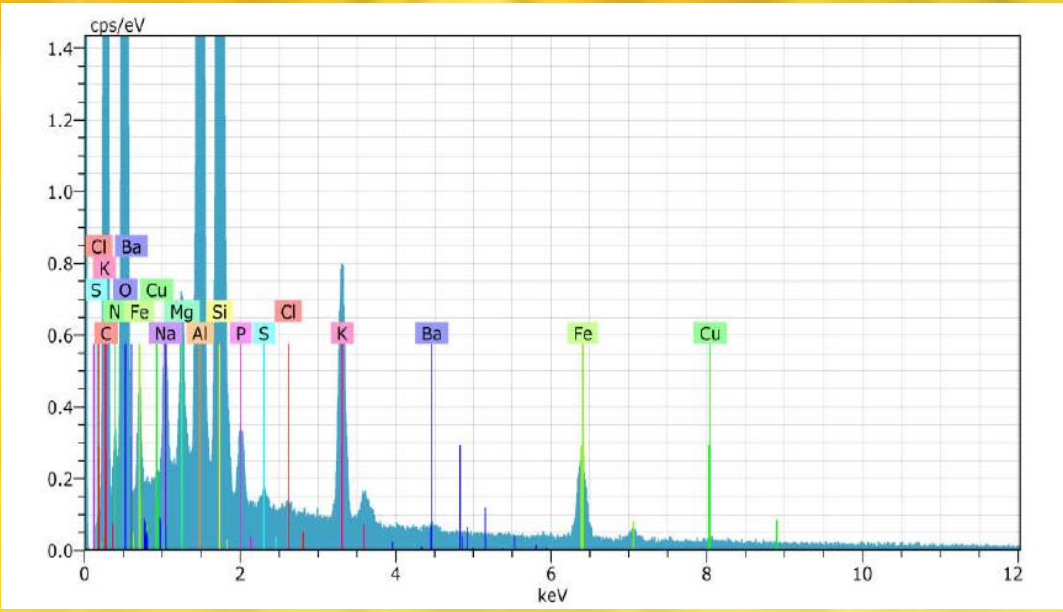
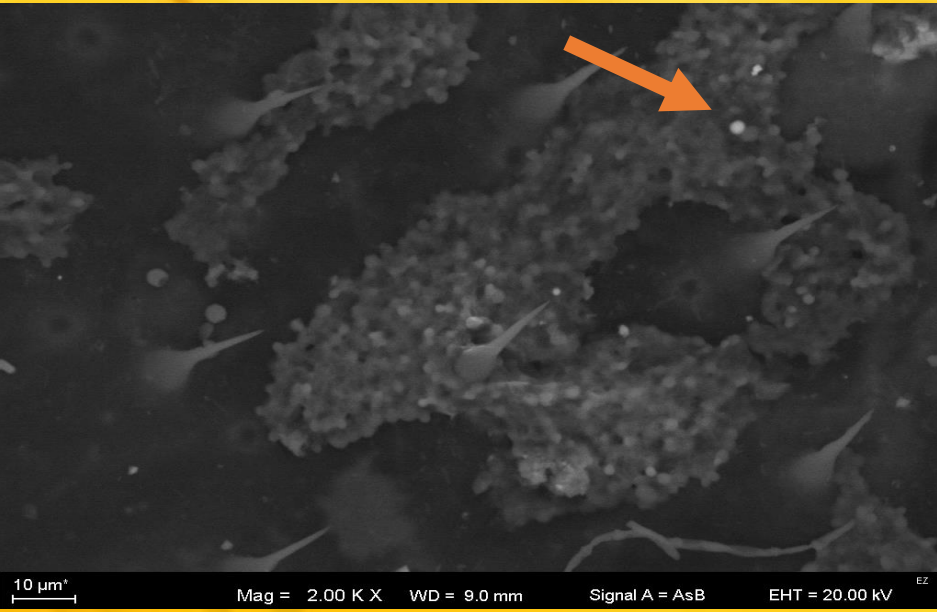
Obserwacje mikroskopowe skrzydeł martwych pszczół wskazywały przede wszystkim silne zanieczyszczenie drobinami wosku pszczelego. Zarówno zdjęcia z mikroskopu skaningowego SEM jak i widma EDX nie wskazują na szczególną kumulację metali ciężkich i metaloidów na skrzydłach pszczół., spowodowaną obecnością cząstek pyłu atmosferycznego. Pierwiastki wykryte techniką EDX w obserwowanych cząstkach wskazują na powszechne i wszechobecne cząstki o składzie glinokrzemianów, typowe dla skorupy ziemskiej.

Rysunek 1. Skrzydła martwych pszczół - zdjęcia z mikroskopu optycznego . Powiększenie: 100x.

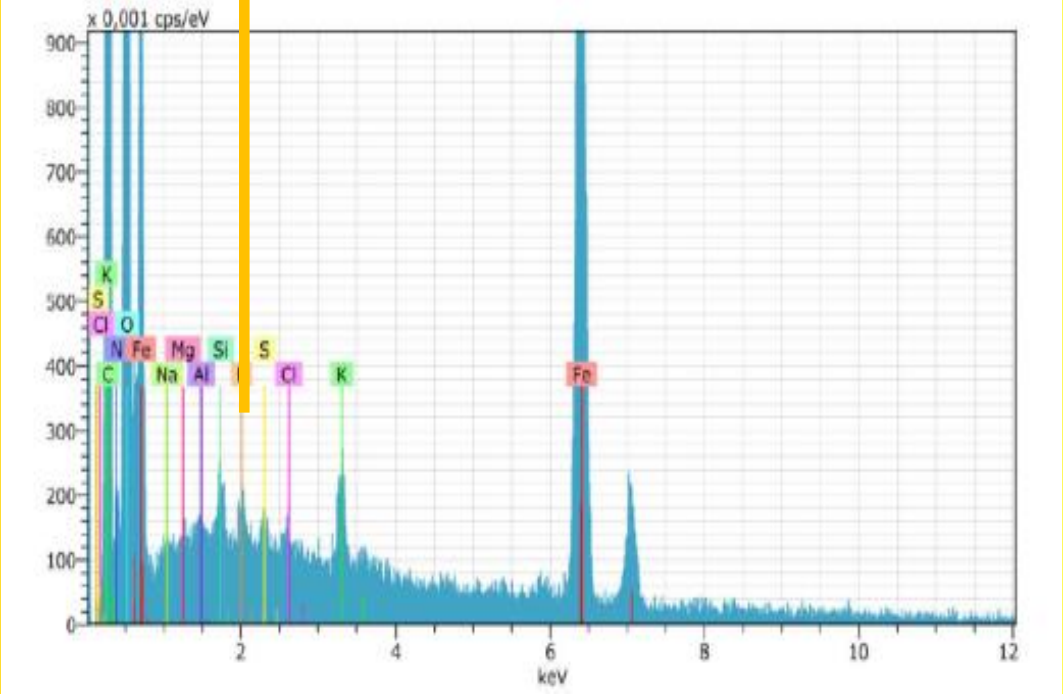
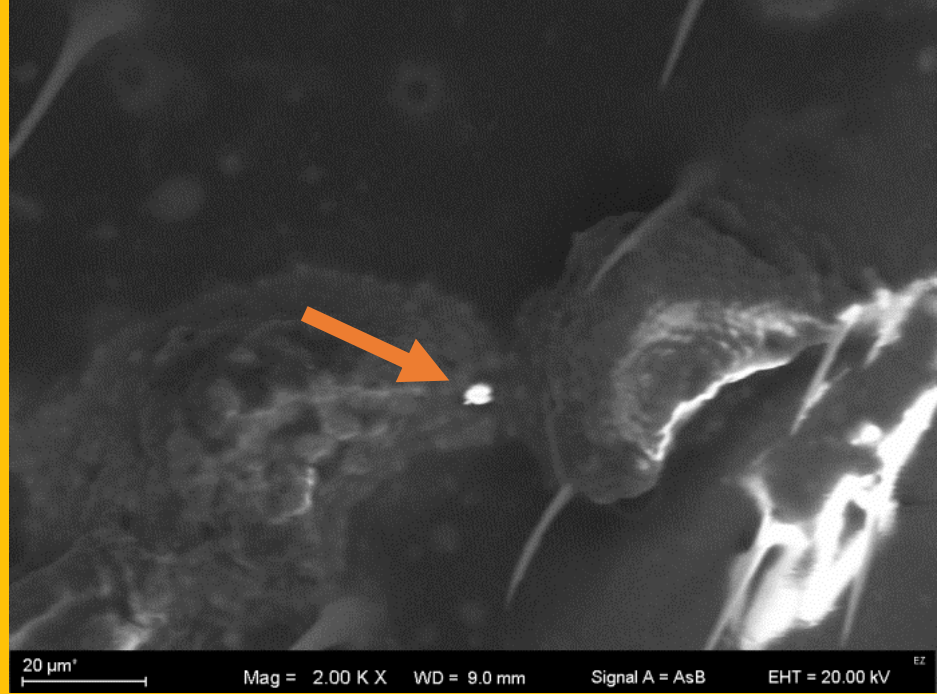
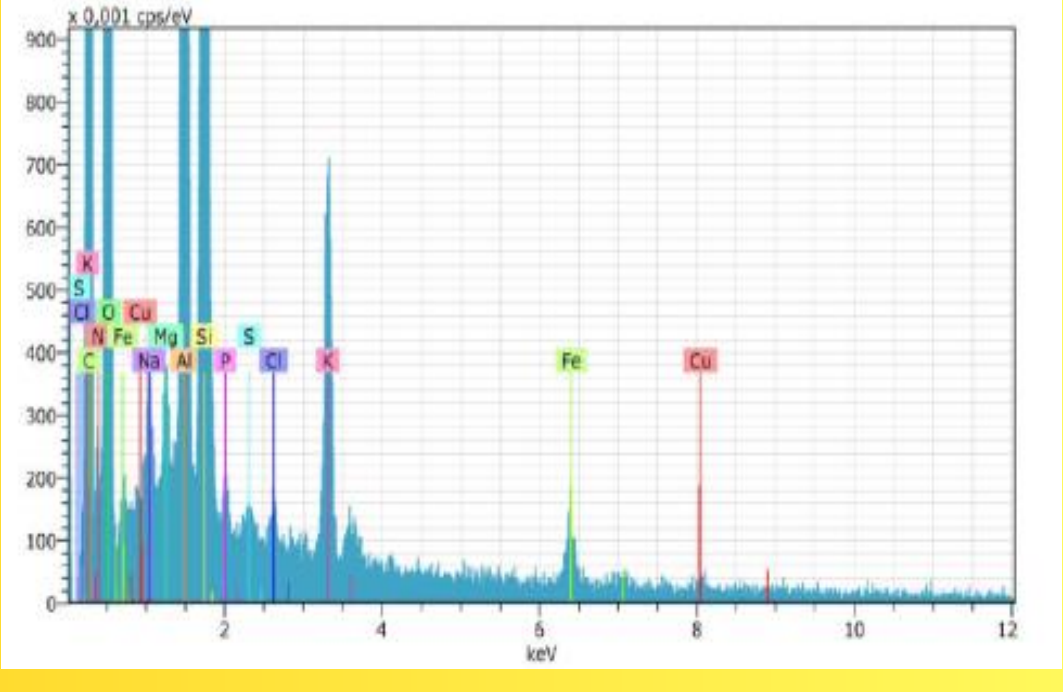
Oznaczenie pierwiastków w próbkach mineralizatów szczątków pszczół (po wysuszeniu) wykonano techniką ICP-OES . Mineralizację prowadzono w systemie otwartym Digi Prep Mini, w 3 powtórzeniach po 2 g (ok. 50 osobników na próbkę) z dodatkiem 25 ml 65% HNO₃. Analizy wykonano w Instytucie Nowych Syntez w Puławach.

Tabela 2. Zawartości wybranych pierwiastków w szczątkach pszczół.

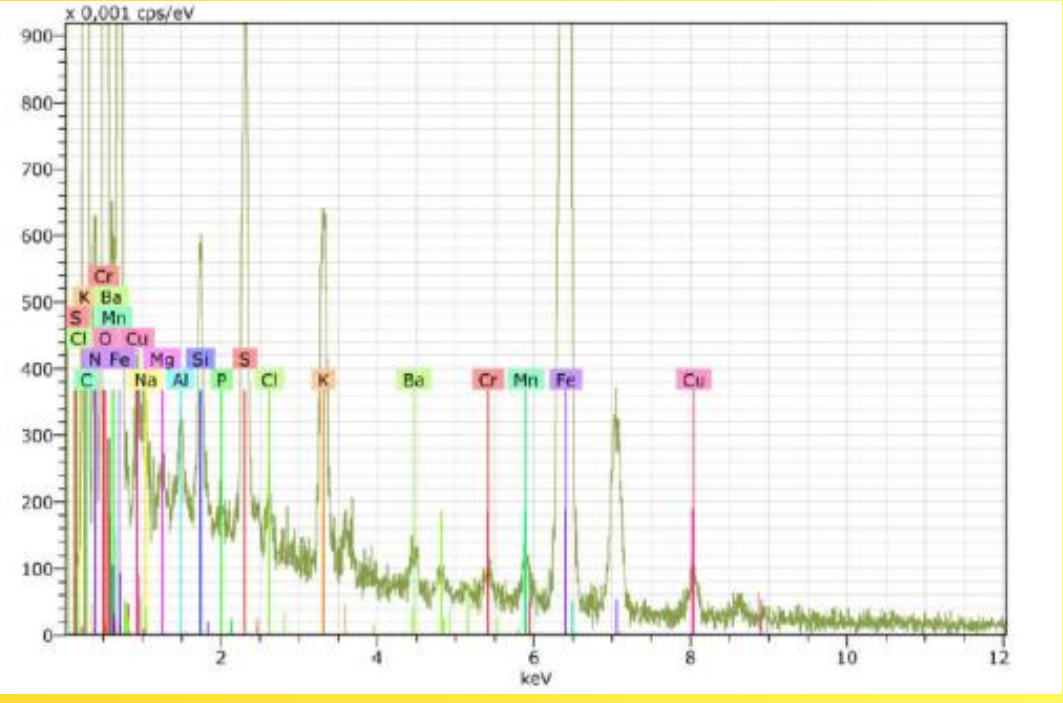
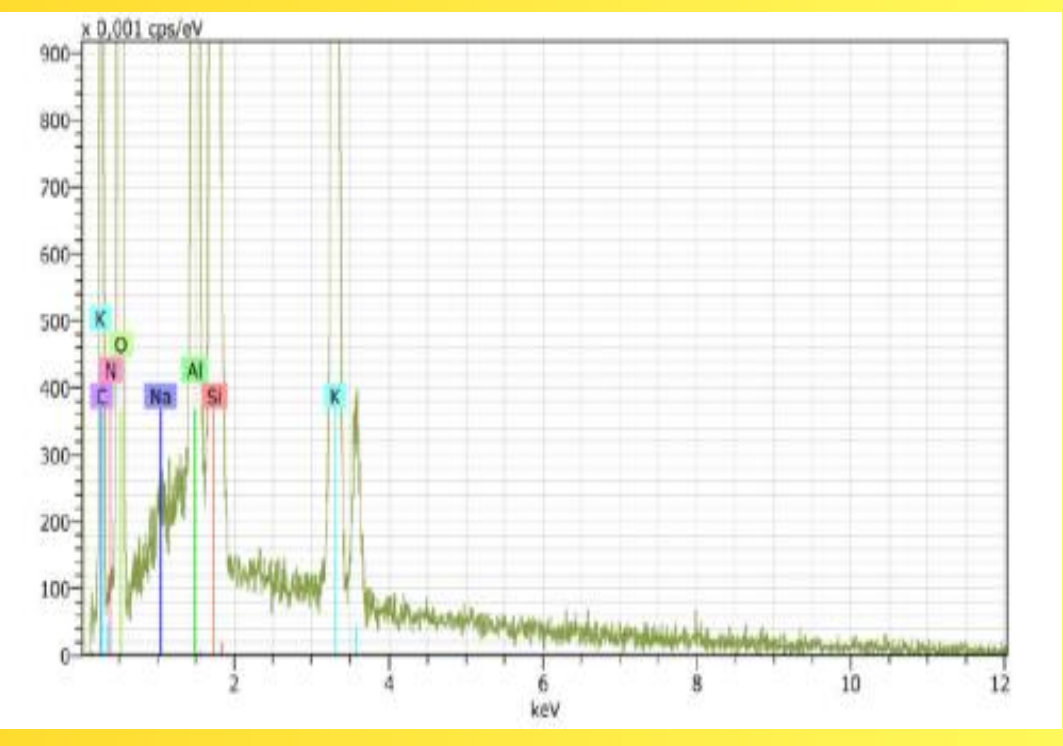
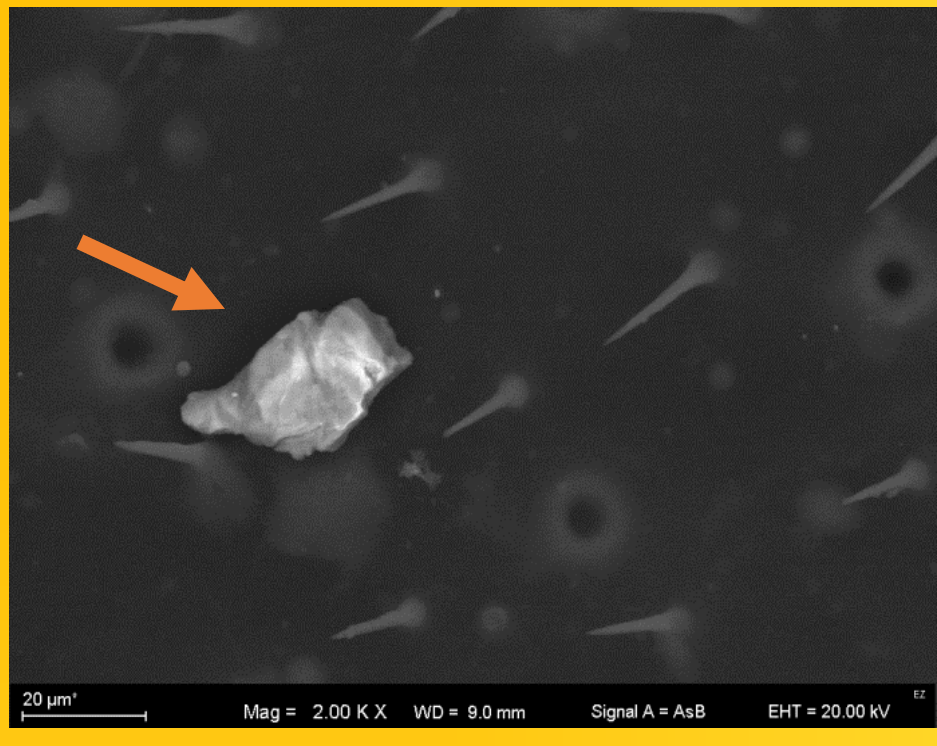
Oznaczany pierwiastek	Odważka 1	Odważka 2	Odważka 3
Co	<0,2 mg/kg	<0,2 mg/kg	<0,2 mg/kg
Al	37,4 mg/kg	28,3 mg/kg	35,9 mg/kg
As	<2,0 mg/kg	<2,0 mg/kg	<2,0 mg/kg
Fe	212 mg/kg	127 mg/kg	168 mg/kg
B	50,4 mg/kg	80,9 mg/kg	27,3 mg/kg
Pb	<4,0 mg/kg	<4,0 mg/kg	<4,0 mg/kg
Cd	0,36 mg/kg	0,25 mg/kg	0,15 mg/kg
Zn	131 mg/kg	93,3 mg/kg	86,2 mg/kg
Mn	47,3 mg/kg	30,6 mg/kg	28,7 mg/kg
Ca	0,18 %	0,23 %	954 mg/kg
Mo	0,6 mg/kg	0,4 mg/kg	0,5 mg/kg
Cr	0,3 mg/kg	0,2 mg/kg	0,2 mg/kg
Cu	24,8 mg/kg	18,8 mg/kg	18,8 mg/kg
K	1,39 %	1,13 %	0,78 %
Mg	0,15 %	0,14 %	0,12 %
Na	482 mg/kg	424 mg/kg	353 mg/kg
Ni	0,7 mg/kg	0,6 mg/kg	0,5 mg/kg

PSZCZOŁA NR 1

PSZCZOŁA NR 3

PSZCZOŁA NR 6

Rysunek 2. Obserwacje mikroskopowe SEM i analizy EDX cząstek mineralnych na skrzydłach martwych pszczół.

WNIOSKI

1. Miód z „pasieki miejskiej” nie jest zanieczyszczony metalami czy metaloidami.
2. Zawartość metali ciężkich w szczątkach pszczół nie świadczy o ich kumulacji w organizmach.
3. Zawartość metali ciężkich w miodzie i w szczątkach pszczół nie wskazuje na związek z zanieczyszczeniem powietrza.
4. Użyteczność tych owadów jako bioindykatorów stanu powietrza pod względem zanieczyszczenia metalami ciężkimi na terenie zurbanizowanym jest wątpliwa.